

Denken over poëzievertalen

TON NAAJKENS (UNIVERSITEIT UTRECHT)

ABSTRACT

Poëzie vertalen gaat niet zomaar. Daar komt nogal wat denkwerk aan te pas. Per gedicht gaat het al met al om een beperkt aantal woorden: het fysieke werk is kortom te overzien. Toch moet alles op zijn plaats vallen. Maar wat is alles? En wat is denken? Denken als rationeel proces of denken inclusief creativiteit, intuïtie en emotie? Denken over poëzie vertalen of denken over poëzie en het vertalen ervan zijn bovendien twee verschillende dingen. Beschouwingen kunnen een vogelperspectief kiezen dat niet relevant is voor de persoon die een vertaling moet afleveren. Met het oog op vertaling denken is een geval apart. Daar komt bij dat de poëzie gedaanten aan kan nemen die nog niet vertoond zijn, zeker de hedendaagse. Wat te doen met gedichten waarvan de regels bestaan uit 42 toetsaanslagen of waarin gevarieerd wordt op een Engelse vertaling van het kladschriftje dat een Duitstalige filosoof bijhield toen zijn zoontje zijn eerste woorden en zinnestjes begon te brabbelen? Vaste formules helpen dan niet. Net zomin als denkpatronen of logica helpen bij poëzie die tot stand komt vanuit een eigenwillige en grillige werkelijkheidservaring. Misschien is het inderdaad zinvol een dichter onder hypnose te vertalen of in een toestand van vulkanische trance, zoals recentelijk twee bijzondere vertalers suggereerden. Ook een manier om het denken opzij te schuiven. Wat te doen? Je moet er toch wel je hoofd bijhouden?